

Ve Vídni se nevyhazuje

Pokud se chcete inspirovat v tématu re-use center, zajedte si na výlet do Vídně. Re-use centra neboli centra opětovného použití nejsou jen součástí ekologické politiky předcházení vzniku odpadu.

zdroj: Zuzana Gregorová

Jsou to také obchody s dostupnými cenami, které ocení zejména nízkopříjmové rodiny. Válka na Ukrajině navíc ukázala, jak je dobré mít ve městě síť sběrných míst, odkud je možné v době krize prakticky okamžitě distribuovat materiální pomoc.

Bez kazítek prosím

„Štvalo mě, že v Rakousku neustále klesá životnost výrobků. Prostě že nemá cenu nechat si opravit pračku, protože nová vyjde skoro stejně draho jako oprava té staré plus součástky. A že kvůli tomu ještě víc ubývá opravářů a stává se z toho začarovaný kruh,“ říká Sepp Eisenriegler, zatímco nás provází halou plnou domácích spotřebičů. „Tak jsem něco musel udělat. Otevřel jsem opravárenské centrum. Když opravíte tisíce praček, tak už pak moc dobře víte, kde se v konstrukci jaké značky skrývají tzv. kazítka. Samozřejmě se vyplatí koupit jednu kvalitní pračku, která vám vydrží dvacet

”

Vyplatí se koupit jednu kvalitní pračku, která vydrží dvacet let, než si za stejnou dobu koupit tři levné.

let, než si za stejnou dobu koupit tři levné. Ale kdo to dělá?“ pokládá si otázku Sepp.

Jeho Reparatur und Service Zentrum (R.U.S.Z.) ale není jen místo, kde vám opraví vaši elektroniku. Můžete si zde také pronajmout kvalitní pračky a sušičky k sobě domů. Pronájem elektrospotřebičů je nový princip spotřeby. Firma

na rozdíl od domácnosti nakoupí kvalitní přístroje, které bude umět opravit i za dvacet let. Díky tomu se nemusí vyrobit dva další a ušetří se materiál i CO₂.

„O pronájem praček není zatím moc zájem. Ale já věřím, že to má smysl, a proto to budeme nabízet i do budoucna,“ uvádí přesvědčeně Sepp. Jeho lobbování za lepší design výrobků a jejich opravitelnost si už vyslechlo pět ministrů životního prostředí. Stojí také za myšlenkou vídeňských poukázek na opravu. Město Vídeň přispívá lidem na opravy věcí, aby předešlo nákupu věcí nových, které by se jednou logicky staly odpadem. Evropská regulace chce opravitelnost věcí řešit v příštích letech. Než se toho dočkáme, Vídeň si díky kupónům zajistila, že opraváři nezavrou své dílny a předají své zkušenosti další generaci.

Když hotel nevyhazuje

„Byl to domov pro seniory, který už nevyhovoval. Tak jsme z něj udělali hotel. Ale nemě-

li jsme na rekonstrukci moc peněz. Tak jsme najali architekty, kteří kreativně využili věci, které tu zbyly," říká Gabriela Sonnleitner, vedoucí provozu hotelu Magdas kousek od vídeňského Prátru. Magdas funguje jako sociální podnik, zaměstnává migranty. Ti se zde zacvičují, aby posléze s praxí mohli snadněji najít práci v hotelnictví.

„Vznikly tu tak originální kousky interiéru, že si je někdy hosté chtějí koupit domů," směje se Gabriela, ale je vidět, že je na podobu hotelu pyšná. Pandemie pro ně byla náročná. Ceny energií je nutí budovu rekonstruovat a snížit energetickou náročnost. Hotel se tak bude stěhovat do jiných prostor. „Věci z hotelu samozřejmě nevyhodíme, prodáme je na bleším trhu," plánuje Gabriela a ukazuje na ručně háčkované lampy, o které je prý největší zájem. Vedle lamp návštěvníka zaujme využití plechových šatních skříněk, které se překlopením a přiděláním koleček staly bufetovými stoly pro servírování snídaní. Věšáky na oblečení byly původně držáky ve vlaku.

Mekka re-use center

Re-use centrum Tandler nabízí věci z druhé ruky, které obyvatelé Vídně odložili jako nepotřebné. Důvodem, proč se sem jezdí dívat delegace politiků a úředníků z celé Evropy, je styllost, s jakou tady dokážou prezentovat použité věci. Re-use centrum není jen obchod s použitými věcmi. Je to zážitek, procházet se regály a objevovat vychytávky jako polici ze starých sáněk, sedačku vyrobenou z kontejneru nebo misky vyrobené ze skla dvířek od pračky. Je to obchod, který vypadá dobře, aby k nákupu přilákal i ty, kteří nejsou typickými návštěvníky bazarů či bleších trhů.

Tandler provozuje odbor odpadu číslo 48 města Vídně. Všechny sběrné dvory ve Vídni mají kontejner na ještě využitelné věci – tzv. Tandler box. Z boxů se pak věci svážejí do obchodu, kde se prodávají. Vedle obchodu má re-use centrum i konferenční místnost pro pořádání seminářů a komunitních akcí. Často se lidi ptají, jak se liší bazar a re-use centrum. Jeden z rozdílů je právě zapojení re-use centra do komunikace města a proaktivní propagace konceptu re-use. Je to pořádání dílen, kde si lidé mohou věc sami opravit a naučit se základům řemesla. Jsou to školní preventivní programy a soutěže. Je to půjčování foodtrucků, které umožňují mýt nádoby, aby se předcházelo vzniku jednorázového plastového odpadu. Je to cirkulární zadávání veřejných zakázek, v rámci kterých například školní internát vybavím nábytkem z re-use centra. Jsou

zdroj: Zuzana Gregorová

”

Re-use centra na rozdíl od bazarů mohou poskytovat věci i zcela zdarma.

to i kupóny na opravu, které jsem zmiňovala výše. Komunikace města je v tom zásadní. Abych jako občanka negenerovala zbytečný odpad, musím vědět, jaké mám možnosti. Druhá podmínka je, že to musí být snadné. Ve Vídni se daří dělat obojí.

Udržitelné i solidární

Re-use centra na rozdíl od bazarů mohou poskytovat věci i zcela zdarma. Například re-use centrum Carla provozované vídeňskou Caritas od začátku války na Ukrajině vyhradilo sekci pro ukrajinské uprchlíky, kteří si mohou přijít do re-use centra zdarma pro oblečení. Bez nutnosti vyhlašovat speciální sbírku, oblečení je k dispozici hned, když je potřeba. A Vídeňané nosí své přebytky do re-use center v průběhu celého roku.

Carla je sociální podnik. Zaměstnává žadatele o azyl a lidi hůř uplatnitelné na trhu práce. Přebírání věcí, třídění, čištění či drobné opravy jsou práce vhodné i pro lidi, kteří zatím neumí německy nebo mají ze zdravotních důvodů časté výpadky v práci. Re-use centra a sociální podnikání jde dohromady. I proto v Evropě

existuje síť re-use center, která fungují jako sociální podniky RREUSE. V Česku je v této síti zapojen českobudějovický re-use sociální podnik Kabinet CB.

Uhlík uložený ve výrobcích

Představte si, že máte stavbu a nechcete ji prostě jen tak zbořit a odpad odvézt na skládku. Chcete maximum věcí zachovat, aby se už jednou vyrobené věci a materiály znovu použily. Tak si najmete firmu MaterialNomaden. Firma pracuje na katalogizaci odpadů, které se často vyskytují na stavbách a vyvíjí prototypy výrobků, které by se daly z tohoto odpadu vyrábět. Jejich již hotový prototyp je například Reparket. Je to deska vyrobená ze zachráněných parket z domů, které se kompletně rekonstruuji. Parkety by se jinak vytrhaly a vyhodily. Dodavatel přijede do domu před demolicí, parkety šetrně vyjme a následně z nich vyrobí Reparket, který se dá znovu využít.

Dalším prototypem je lavička z kusů betonu. Beton tvoří ohromné množství odpadu ve městě a jeho likvidace je náročná. Proto materiáloví nomádi přišli s nápadem na originální lavičky, které jen tak někdo nepřevrhne. Podobně hledají nápady na využití dalších materiálů, které se často objevují. Ke komunikaci s majiteli domů používají webovou platformu, kde majitelé zadávají druh a množství materiálu podle nabídky v katalogu. Na webu se dozví ekonomickou náročnost demontáže daného materiálu a další parametry. Z dnešního pohledu se podobné pokusy zdají jako neekonomické a pouštějí se do nich firmy v rámci společenské odpovědnosti. Vzhledem k rostoucí ceně vstupů a energií bude ale takové počínání do budoucna dávat smysl i čistě ekonomicky.

Dočká se Praha?

Ve Vídni se toho děje v oblasti cirkulární ekonomiky hodně. V Praze je to o poznání horší. Zřízení re-use centra v Pražské tržnici má Praha v programovém prohlášení od roku 2018. V roce 2022 Praha stále na své městské re-use centrum čeká a není ani žádné plánované. Proto jsme se rozhodli vztít 21 pražských politiků a úředníků na exkurzi do Vídně, abychom je inspirovali. Na podzim chceme exkurzi zopakovat. A doufáme, že se brzy pražského re-use centra po vzoru Tandleru brzy dočkáme. Ať už v Pražské tržnici, v Orionce, na náměstí 14. října, na Nákladovém nádraží Žižkov nebo jinde.

Exkurzi pořádal spolek Praha cirkulární s finanční podporou Nadace Heinricha Bölla.